

MTA – EME Nemzeti Program
kutatástámogatás és együttműködés ünnepi aláírása

EME-elnöki köszöntő

Tisztelt Elnök úr, Akadémiai küldöttség!

Tisztelt EME Választmány, kedves munkatársak, kedves Kutatók!

Ahol tudás van, ott tudományos eredmény is, s ahol ezen eredményes kutatások születnek, az az intézmény stabil, hiteles és biztos alappal rendelkezik az újabb tudósgeneráció termeléséhez is.

Amennyiben a nemzet „nyelvében él”, úgy tudásában fejlődik egészségesen, és ez a tudás gyökereket, irányt, kibontakozási teret és munkát feltételez. Az EME ezért felelősségteljesen őrzi és adja tovább a meglévő értékeit, mindazt, amit az erdélyi magyar tudományosság a múltban létrehozott, miközben integrálja az új tudást, arra törekszik, hogy keretet és irányt szabjon a jövőnek. Ennek a stratégiai célnak értelmében igyekszik fenntartani és fejleszteni egy olyan intézményt, amely kisebbségi létünkben a magyar nyelven művelt tudományt szolgálja. Ha működik, akkor egyrészt él a függőleges kapcsolat a ránk örökített értékek és a jövő számára megnyitott út között, másrészt, a jelen síkjában létezik egy olyan közeg, amely a kutatástól a tudomány-népszerűsítésig és a tudományos forrásanyag dokumentálási lehetőségétől a publikálásig sokrétű tudományos tevékenységnek ad teret a kibontakozásra, ötvözve és egységes akadémiai hálózatba integrálva a különböző tudományterületeket és korosztályokat, ezáltal is összetartva, aktív tevékenységre serkentve a tudomány művelőit.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapvető értékei a függetlenség, a magas szintű szakmaiság, az elégedett munkatársak és az elkötelezett tagság, a szakmai együttműködés és a közösség tisztelete. Folyamatosan törekszik előmozdítani a szaktudás, a tudományos élet színvonalának állandó emelését, az alkotómunka társadalmi értékelését, fokozottabb megbecsülését.

A történelem igazolta, hogy az EME tudományos életének jelenléte a romániai magyar társadalomban mindig meghatározó szerepű volt: a kezdeti múzeumi értékek gyűjtésével, majd az 1872-es egyetemalapításban játszott szerepével, a rendszerváltásokat követően pedig intézményként a tudós társadalom összefogó kötelékeként.

Ismeretes, hogy a magyar művelődési örökség egy jelentős része a jelenlegi magyarországi határokon kívül rekedt, és e hagyaték feldolgozása képzett szakemberek nélkül nem lehetséges. Egyebek mellett e feladat megoldására lényegében egyedülként kínálkozik az a megoldás, amelynek irányába az első, igen nehéz lépést az Egyesület megtette, Jakó Zsigmond kezdeményezésére, a kutatóintézet megalapításával.

A múltba tekintve, az EME számos megpróbáltatáson ment keresztül, értékeljük (tiszteljük) elődeink törekvéseit, hiszen mindig találtak az EME fejlesztésére olyan eszközöket, amelyek jövőbe tekintőek voltak. Ezt a stafétabotot átvéve, belénk is ez épült be: töretlenül vinni, hittel, szakmaisággal, meggyőződéssel, alázattal és kitartó munkával. Mert ez a törekvés eredményre

vezet, s ha van látható, teremtett (megvalósított) érték, oda már könnyebben száll bizalom, segítő kéz, vállalkozó szellem.

Ezen történések élesen elevenednek meg bennem, hiszen büszke vagyok arra, hogy az EME-ben létrejövő kutatóintézetben én is tevékenykedtem, majd 16 évig főtitkárként azon gondokat és nehézségeket is átéltem, amelyek az EME vezetőségére hárultak az intézmény finanszírozásának kérdésével, a támogatások akadozásával.

Úgy érzem, sikerült közös erővel ezt a helyzetet áthidalni, ma már egy folyamatosan fejlődő, a tudományos életnek szerény, de stabil otthona, közege az EME, integrált tudományos keretintézményként működve. Saját kutatóintézettel, szolgáltató jellegű tudományos könyvtárral rendelkezik, digitális adattárat, tudományos szakosztályokat, fiókegyesületeket, ifjúsági szakcsoportokat, illetve könyvkiadót működtet.

Az MTA az EME megalakulása óta jelen volt, társintézményének tekintette, már 1859-ben is a megalakuláskor, s ott volt az EME 1990-es újraalakulási éveiben is.

Az Magyar Tudományos Akadémia támogatási formái által is mindig szem előtt tartotta a magyar tudományosságot. Az 1990-es újraalakulás éveiben, a 2002-es, Vizi Szilveszter elnökletkor az anyagi támogatást biztosító együttműködési megállapodás aláírásával, majd a kutatást elősegítő meghívásos pályázatok által, illetve a Domus-programok révén.

Az EME kutatóintézete elsősorban az ún. hon- és nemzetiségismereti tudományok művelésére jött létre, mely néhai Jakó Zsigmond nevéhez fűződik, az ő szellemét követik a kutatóintézet munkatársai is. Kutatóink munkáját egyrészt a folyamatosság jellemzi, hiszen munkájuk révén a Jakó Zsigmond, Szabó T. Attila és Tonk Sándor által kijelölt vonalon haladnak, másrészt a sikeresség, hiszen munkájuknak eredményei ezt tükrözik.

A Magyar Tudományos Akadémia elnökével ünnepélyes keretek között (ma) aláírjuk azt az együttműködési megállapodást, mely által az MTA támogatást nyújt az EME Jakó Zsigmond Kutatóintézetének kutatócsoportja *Források és adattárak Erdély középkori és kora újkori történetéhez* elnevezésű kutatási programjához. A forrásfeltáró munka is elválaszthatatlan Jakó Zsigmond személyétől, aki az intézményes keretek között folyó forrásfeltárásban és -kiadásban látta az erdélyi középkori és kora újkori kutatások jövőjét, és a források közzétételéhez egységes követelményeket fogalmazott meg. A programban részt vevő történészek eddigi forráskiadói tevékenysége eredményeként már közel 9800, korábban többnyire ismeretlen kivonat jelent meg nyomtatásban. Ez a forráskutatási és -kiadási munka hozzájárul ahhoz, hogy Erdély történetéről eddig nem közölt forrásokhoz férjenek hozzá a kutatók, ugyanakkor hatással lesz nemcsak az erdélyi, hanem a magyarországi és a teljes magyar történetírás további alakulására is.

Ma egy történelmi pillanatnak lehetünk tanúi, hiszen az MTA nem alanyi jogon kijáróként nyújtja a partnerség jegyében a támogatást, hanem projektszerűen, amely kalkulálható, szakmailag követhető, az eredményes kutatások pedig a nemzetközi rendszerbe is illeszkedők. Mindezzel

ösztönzi az itthon maradást, a romániai magyar kutatást, egyben lehetőséget is nyit (a projekt által) a szükségszerű utánpótlás-nevelésre, s mindemellett az intézményépítéshez is hozzájárul: segíti az EME-t mint hiteles közeget, az erdélyi magyar tudományművelés fenntartásához.

Tagtársaink, a választmány, munkatársaink, kutatóink eredményes munkája mellett ehhez a megvalósításhoz nem csupán a magyar kormány és a pályázati lehetőségek járultak hozzá, hanem a Magyar Tudományos Akadémia is. Mindannyiunk nemzeti akadémiája, amely most is azt a lehetőséget kereste, találta meg, s ajánlja fel számukra, ami a leginkább szolgálja közös célunkat: a romániai magyar tudományos élet fejlődését, megmaradását.

Köszönet Freund Tamás elnök úrnak és munkatársainak, hogy mindezt a segítőkészséget a mai személyes látogatásukkal is megerősítik. Megtisztelő a bizalom, köszönet érte!

Kolozsvárt, 2012. október 12.

Bitay Enikő akadémikus, az EME elnöke